

Crisis and Faith: Sefer Shmuel

Perek 22

The Destruction of Nov and the Destruction of Monarchy

- א** וַיֵּלֶךְ דָּוִד מִשָּׁם, וַיִּמְלֹט אֶל-מְעֵרַת עֲדֻלָּם; וַיִּשְׁמְעוּ אָחָיו וְכָל-בֵּית אָבִיו, וַיֵּרְדּוּ אֵלָיו שָׁמָּה.
- ב** וַיִּתְקַבְּצוּ אֵלָיו כָּל-אִישׁ מִצֹּק וְכָל-אִישׁ אֲשֶׁר-לוֹ נֶשֶׁא, וְכָל-אִישׁ מֵר-נֶפֶשׁ, וַיְהִי עֲלֵיהֶם, לְשָׂר; וַיְהִיו עִמּוֹ, כְּאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ.
- ג** וַיֵּלֶךְ דָּוִד מִשָּׁם, מִצְפֵּה מוֹאָב; וַיֹּאמֶר אֶל-מֶלֶךְ מוֹאָב, נִצָּא-נָא אָבִי וְאִמִּי אִתְּכֶם, עַד אֲשֶׁר אֲדַע, מִה-יַעֲשֶׂה-לִּי אֱלֹהִים.
- ד** וַיִּנְחֶם, אֶת-פָּנָיו מֶלֶךְ מוֹאָב; וַיָּשָׁבוּ עִמּוֹ, כָּל-יְמֵי הַיּוֹת-דָּוִד בְּמִצְדָּה. {ס}
- ה** וַיֹּאמֶר גָּד הַנָּבִיא אֶל-דָּוִד, לֹא תֵשֵׁב בְּמִצְדָּה--לֵךְ וּבֹא-לָךְ, אֶרֶץ יְהוּדָה; וַיֵּלֶךְ דָּוִד, וַיָּבֹא יַעַר חֶרֶת. {ס}
- 1** David therefore departed thence, and escaped to the cave of Adullam; and when his brethren and all his father's house heard it, they went down thither to him.
- 2** And every one that was in distress, and every one that was in debt, and every one that was discontented, gathered themselves unto him; and he became captain over them; and there were with him about four hundred men.
- 3** And David went thence to Mizpeh of Moab; and he said unto the king of Moab: 'Let my father and my mother, I pray thee, come forth, and be with you, till I know what God will do for me.'
- 4** And he brought them before the king of Moab; and they dwelt with him all the while that David was in the stronghold. {S}
- 5** And the prophet Gad said unto David: 'Abide not in the stronghold; depart, and get thee into the land of Judah.' Then David departed, and came into the forest of Hereth. {S}

1. Shmuel Aleph 13:15

- טו** וַיָּקָם שְׁמוּאֵל, וַיַּעַל מִן-הַגִּלְגָּל-גִּבְעַת בִּנְיָמִן; וַיִּפְקֹד שָׂאִיל, אֶת-הָעָם הַנִּמְצְאִים עִמּוֹ, כִּשְׁשׁ מֵאוֹת, אִישׁ.
- 15** And Samuel arose, and got him up from Gilgal unto Gibeath-benjamin. And Saul numbered the people that were present with him, about six hundred men.

2. Rashi

וישבו עמו כל ימי היות דוד במלכות – סמוך למואב. וכשילא דוד משם ליער חרת, הרג מלך מואב את אביו ואת אמו ואחיו, חוץ מאחד שבהם שהחיהו נחש העמוני, והוא החסד שאמר דוד: כאשר עשה אביו עמדי חסד (שמואל ב י"ב), כדאיתא במדרש רבי תנחומא.

- ו** וַיִּשְׁמַע שָׂאִיל--כִּי נֹדַע דָּוִד, וַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אָתּוּ; וַשָּׂאִיל יוֹשֵׁב בְּגִבְעַת תַּחַת-הָאֶשֶׁל בְּרָמָה, וְחַנְיָתוֹ בְּיָדוֹ, וְכָל-עֲבָדָיו, נֹצְבִים עָלָיו.
- ז** וַיֹּאמֶר שָׂאִיל, לְעֲבָדָיו הַנֹּצְבִים עָלָיו, שְׁמְעוּ-נָא, בְּנֵי יִמִּינִי: גַּם-לְכַלְכֶּם, יִתֵּן בּוֹן-יְשִׁי שְׂדוֹת וּכְרָמִים--לְכַלְכֶּם יָשִׁים, שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת.
- 6** And Saul heard that David was discovered, and the men that were with him; now Saul was sitting in Gibeah, under the tamarisk-tree in Ramah, with his spear in his hand, and all his servants were standing about him.
- 7** And Saul said unto his servants that stood about him: 'Hear now, ye Benjamites; will the son of Jesse give every one of you fields and vineyards, will he make you all captains of thousands and captains of hundreds;

8 that all of you have conspired against me, and there was none that disclosed it to me when my son made a league with the son of Jesse, and there is none of you that is sorry for me, or discloseth unto me that my son hath stirred up my servant against me, to lie in wait, as at this day?' {S}

ח כִּי קִשְׁרָתְכֶם כָּלְכֶם עָלַי, וְאִין-גִּלְהָ אֶת-אֲזִנִּי בְכֶרֶת-בְּנֵי עֵם-בֶּן-יִשִׁי, וְאִין-חֲלָה מִכֶּם עָלַי, וְגִלְהָ אֶת-אֲזִנִּי : כִּי הָקִים בְּנִי אֶת-עַבְדִּי עָלַי לְאָרֶב, כַּיּוֹם הַזֶּה. {ס}

3. Malbim

תחת האשל ברמה – בין גבעה ובין רמה היה נמוע אשל, והאשל היה מציין גבול רמה, וכן למעלה (שמואל א י"ד:ב') ושאל יושב בקצה הגבעה תחת הרמון במגרן, ויש בזה דרוש לחכמינו זכרונם לברכה.

4. Rashi

תחת האשל ברמה – אחת שהיתה בגבול בנימן.

ורבותינו אמרו (בבלי תענית ה'): היא היתה רמה של שמואל, ושני מקומות הן.

וכן מדרשו: ושאל יושב בגבעה – בזכות האשל הגדול אשר ברמה, שהיה מתפלל עליו.

5. Radak

ובאת לך ארץ יהודה – על פי ה' אמר לו כי שם יהיה נשמר מן שאל וכן היה כי בעוד שהיה שם לא בקשו עד שהלך אל קעילה והטעם לפי שבארץ יהודה היו אוהבים אותו ואם היה קם שאל לבקשו היו מגידים לו והוא נמלט ממקום למקום ואף על פי שקעילה מארץ יהודה היתה רחוקה ממידעיו וממשפחתו ואף על פי כן על פי ה' הלך שם גם כן.

כי נודע דוד – כי נתפרסם דוד כלומר נודע הדבר שהיו עמו אנשים עד ששמע שאל והיה הספור הזה הנה מפני הדבר שאמר שאל לעבדיו כי עד עתה לא ידע שאל כי התקבצו אל דוד אנשים וכאשר שמע כי עמו כארבע מאות איש אמר בלבו זה מרד הוא שמרד בי ודעתו לארוב ולהלחם עלי או לחלוק עלי המלכות וזהו שאמר כי הקים בני את עבדי עלי לאורב, ואמר לכלכם ישים שרי אלפים כלומר בחיל שהוא מקבץ עלי או בהיותו מלך כאשר הוא חושב.

9 Then answered Doeg the Edomite, who was set over the servants of Saul, and said: 'I saw the son of Jesse coming to Nob, to Ahimelech the son of Ahitub.

ט וַיַּעַן דֹּאֵג הָעֲדֹמִי, וְהוּא נָצַב עַל-עַבְדֵי-שָׁאוּל--וַיֹּאמֶר : רָאִיתִי, אֶת-בֶּן-יִשִׁי, בָּא נֹבָה, אֶל-אַחִימֶלֶךְ בֶּן-אֲחִיטוּב.

10 And he inquired of the LORD for him, and gave him victuals, and gave him the sword of Goliath the Philistine.'

י וַיִּשְׁאַל-לוֹ, בִּיקוּק, וַיְצִידָהּ, נֶתַן לוֹ ; וְאֵת, חֶרֶב גִּלְיָת הַפְּלִשְׁתִּי--נָתַן לוֹ.

6. Malbim

הנה אם היה דואג מגיד המעשה כמו שהיה באמת, לא היה נצמח שום חשד על הכהנים... אבל דואג לשונו כתער מלוטש עושה רמיה, הוא אמר שדוד בא אל בית אחימלך שמשמעותו שבא אל בית הכהן לא אל בית ה'... ולא ספר שאחזו בולמוס ושטטעם זה נתן לו לחם קדש. . רק אמר "וצידה נתן לו" שמשמע צידה לדרכו לימים רבים, שזה מורה שהחזיק בידו; לא ספר שדוד שאל חרב סתם, ולא

היה לו חרב אחר עד שחרב גלית היה מקראה, והוא אמר "ואת חרב גלית נתן לו" שמורה בעצם לתת לו דוקא חרב הזאת; שמלבד זה העלים כל הספור העקרי שדוד אמר בפירוש שהוא שליה המלך על דבר דתם, ולכן אין בידו לא צידה ולא חרב כי היה דבר המלך נחויץ!

7. Tehillim 52

- 1** For the Leader. Maschil of David;
2 when Doeg the Edomite came and told Saul, {N}
 and said unto him: 'David is come to the house of Ahimelech.'
3 Why boastest thou thyself of evil, O mighty man? The mercy of God endureth continually.
4 Thy tongue deviseth destruction; like a sharp razor, working deceitfully.
5 Thou lovest evil more than good; falsehood rather than speaking righteousness. Selah
6 Thou lovest all devouring words, the deceitful tongue.
7 God will likewise break thee for ever, {N}
 He will take thee up, and pluck thee out of thy tent, and root thee out of the land of the living. Selah
8 The righteous also shall see, and fear, and shall laugh at him:
9 'Lo, this is the man that made not God his stronghold; {N}
 but trusted in the abundance of his riches, and strengthened himself in his wickedness.'
10 But as for me, I am like a leafy olive-tree in the house of God; {N}
 I trust in the mercy of God for ever and ever.
11 I will give Thee thanks for ever, because Thou hast done it; and I will wait for Thy name, for it is good, in the presence of Thy saints. {P}

- 11** Then the king sent to call Ahimelech the priest, the son of Ahitub, and all his father's house, the priests that were in Nob; and they came all of them to the king. {S}
12 And Saul said: 'Hear now, thou son of Ahitub.' And he answered: 'Here I am, my lord.'
13 And Saul said unto him: 'Why have ye conspired against me, thou and the son of Jesse, in that thou hast given him bread, and a sword, and hast inquired of God for him, that he should rise against me, to lie in wait, as at this day?' {S}

יד וַיַּעַן אַחִימֶלֶךְ אֶת-הַמֶּלֶךְ, וַיֹּאמֶר: וּמִי בְּכָל-עֲבָדֶיךָ כָּדוּד נְאֻמּוֹ, וְחֵתוֹ הַמֶּלֶךְ וְסֵר אֶל-מִשְׁמַעְתְּךָ וְנִכְבֵּד בְּבֵיתְךָ. טו הַיּוֹם הֵחָלָתִי לִשְׁאוֹל- (לְשֹׁאֵל-) לוֹ בְּאַלֵּהִים, חָלִילָה לִּי: אֶל-יִשָּׁם הַמֶּלֶךְ בְּעַבְדּוֹ דָּבָר, בְּכָל-בֵּית אָבִי--כִּי לֹא-יָדַע עַבְדְּךָ בְּכָל-זֹאת, דָּבָר קָטָן אוֹ גָּדוֹל. טז וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ, מוֹת תָּמוּת אַחִימֶלֶךְ: אֶתָּה, וְכָל-בֵּית אָבִיךָ. יז וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַרָצִים הַנִּצָּבִים עָלָיו סָבוּ וְהָמִיתוּ כֹּהֲנֵי יְקוֹק, כִּי גַם-יָדָם עִם-דָּוִד, וְכִי יָדְעוּ כִּי-בֶרֶחַ הוּא, וְלֹא גָלוּ אֶת-אִזְנוֹ (אֲזִנִּי); וְלֹא-אָבוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ, לְשַׁלַּח אֶת-יָדָם, לִפְגֹּעַ, בְּכֹהֲנֵי יְקוֹק. {ס}	14 Then Ahimelech answered the king, and said: 'And who among all thy servants is so trusted as David, who is the king's son-in-law, and giveth heed unto thy bidding, and is honourable in thy house? 15 Have I to-day begun to inquire of God for him? be it far from me; let not the king impute any thing unto his servant, nor to all the house of my father; for thy servant knoweth nothing of all this, less or more.' 16 And the king said: 'Thou shalt surely die, Ahimelech, thou, and all thy father's house.' 17 And the king said unto the guard that stood about him: 'Turn, and slay the priests of the LORD; because their hand also is with David, and because they knew that he fled, and did not disclose it to me.' But the servants of the king would not put forth their hand to fall upon the priests of the LORD. {S}

8. Rashi

לרצים הנצבים עליו – חננר ועמשא היו.

ולא אבו – **דרשו חכין ורקין**: כל איש אשר ימרה את פיו וגו' (יהושע א':י"ח) – **יכול אפילו לדבר עבירה**, תלמוד לומר רק.

9. Yehoshua 1:18

יח כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-יִמְרָה אֶת-פִּיךָ, וְלֹא-יִשְׁמַע אֶת-דְּבָרֶיךָ לְכָל אֲשֶׁר-תִּצְוֶנּוּ--יָוִמָת: רֵק, חֲזָק וְנִמְאָץ. {פ}	18 Whosoever he be that shall rebel against thy commandment, and shall not hearken unto thy words in all that thou commandest him, he shall be put to death; only be strong and of good courage.' {P}

יח וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ, לְדוּיָג (לְדוּאָג), סָב אֶתָּה, וּפְגַע בַּכֹּהֲנִים; וַיִּסֹּב דוּיָג (דוּאָג) הָאֲדָמִי, וַיִּפְגַּע-הוּא בַכֹּהֲנִים, וַיָּמָת בַּיּוֹם הַהוּא שְׁמֹנִים וְחֲמִשָּׁה אִישׁ, לִשְׂא אֶפֹד בָּד. יט וְאֵת נֹב עִיר-הַכֹּהֲנִים, הִפָּה לְפִי-חֶרֶב, מֵאִישׁ וְעַד-אִשָּׁה, מִעוֹלָל וְעַד-יוֹנֵק; וְשׁוֹר וְחֹמֹר וְשֶׂה, לְפִי-חֶרֶב.	18 And the king said to Doeg: 'Turn thou, and fall upon the priests.' And Doeg the Edomite turned, and he fell upon the priests, and he slew on that day fourscore and five persons that did wear a linen ephod. 19 And Nob, the city of the priests, smote he with the edge of the sword, both men and women, children and sucklings, and oxen and asses and sheep, with the edge of the sword.

10. Kohelet 7:16-17

טז אַל-תְּהִי צַדִּיק הַרְבֵּה, וְאַל-תִּתְחַכֵּם יוֹתֵר: לָמָּה, תִּשׁוּמָם. יז אַל-תִּרְשָׁע הַרְבֵּה, וְאַל-תְּהִי סָכָל: לָמָּה תָמוּת, בְּלֹא עֵתְךָ.	16 Be not righteous overmuch; neither make thyself overwise; why shouldst thou destroy thyself? 17 Be not overmuch wicked, neither be thou foolish; why shouldst thou die before thy time?

11. Yoma 22b

וירב בנחל, אמר רבי מני: על עסקי נחל. בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא לשאול ולך והכית את עמלק, אמר: ומה נפש אחת אמרה תורה הבא עגלה ערופה, כל הנפשות הללו על אחת כמה וכמה! ואם אדם חטא - בהמה מה חטאה? ואם גדולים חטאו - קטנים מה חטאו? יצאה בת קול ואמרה לו "אל תהי צדיק הרבה". ובשעה שאמר לו שאול לדואג "סב אתה ופגע בכהנים", יצאה בת קול ואמרה לו "אל תרשע הרבה".

12. Midrash Kohelet Rabbah

"אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר", אל תהי צדיק הרבה יותר מבוראך מדבר בשאול דכתיב (שמואל א' ט"ו) "ויבא שאול עד עיר עמלק וירב בנחל": ר' הונא ור' בנייה אומר **התחיל מדיין הוא כנגד בוראו, ואמר כך אמר הקב"ה לך והכית את עמלק, אם אנשים חטאו, הנשים מה חטאו, והטף מה חטאו, והבקר ושור וחמור מה חטאו?! יצאת בת קול ואמרה "אל תהי צדיק הרבה יותר מבוראך"!** ורבנן אמרי **התחיל מדיין כנגד עגלה ערופה**, ואומר אמר הכתוב (דברים כ"א) וערפו שם את העגלה בנחל הוא הורג והיא נערפת אם אדם חטא בהמה מה חטאה, יצאת בת קול ואמרה אל תהי צדיק הרבה.

ב' שמעון בן לקיש אומר כל מי שנעשה רחמן במקום אכזרי סוף שנעשה אכזרי במקום רחמן. ומניין שנעשה אכזרי במקום רחמן? שנאמר (שמואל א' כ"ב) "ואת נוב עיר הכהנים הכה לפי חרב" ולא תהא נוב כזרעו של עמלק.

20 And one of the sons of Ahimelech the son of Ahitub, named Abiathar, escaped, and fled after David.
כ וַיִּמָּלֵט בֶּן-אַחִימֶלֶךְ בֶּן-אַחִיטוֹב, וַיִּשְׁמוּ, אֲבִיָּתָר; וַיִּבְרַח, אַחֲרֵי דָוִד.

21 And Abiathar told David that Saul had slain the LORD'S priests.
כא וַיַּגֵּד אֲבִיָּתָר, לְדָוִד: כִּי הָרַג שָׁאוּל, אֶת כֹּהֲנֵי יְקוֹק.

22 And David said unto Abiathar: 'I knew on that day, when Doeg the Edomite was there, that he would surely tell Saul; I have brought about the death of all the persons of thy father's house.'
כב וַיֹּאמֶר דָּוִד לְאַבְיָתָר, יָדַעְתִּי בַּיּוֹם הַהוּא כִּי-שָׁם דּוֹיָג (דּוֹאֵג) הָעֲדֹמִי, כִּי-הִגִּד יִגִּיד, לְשָׁאוּל: אֲנֹכִי סִבֵּיתִי, בְּכָל-נַפְשׁ בֵּית אָבִי.

23 Abide thou with me, fear not; for he that seeketh my life seeketh thy life; for with me thou shalt be in safeguard.' {S}
כג שָׁבָה אִתִּי אֶל-תִּירָא, כִּי אֲשֶׁר-יִבְקֹשׁ אֶת-נַפְשִׁי יִבְקֹשׁ אֶת-נַפְשְׁךָ: כִּי-מִשְׁמָרְתָּ אִתָּהּ, עֲמָדִי. {ס}